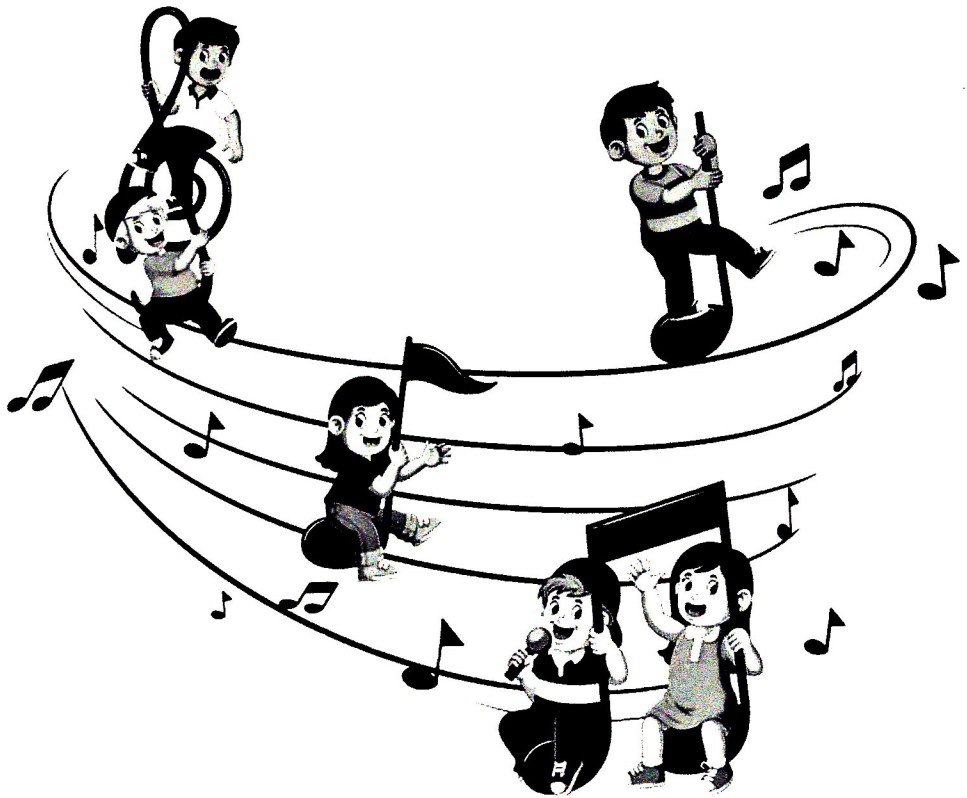

Unudulmaz nəğmələr

“Qobustan” dərgisi uşaqlara həsr olunmuş sayı üçün balacalıq şəklimi istəyəndə təəccübləndim. Amma elə bu fürsət də o illərə qayıtmaq üçün bir qığılcım oldu. Uşaqlığım şən, qayğısız, hər zaman xatırlanan bir dövrə təsadüf edib. 70-ci illərin Bakısı başqa idi sanki. Ya da mən uşaq olduğum üçün hər şeyi daha rəngli, parlaq görmüşəm, bilmirəm... Hətta qismətimə “Oktyabrçı” və “Pioner” dəstəsinə qoşulmaq da düşüb. İndi bu sözlər arxaik təsiri bağışlayır. Amma xatirələr o qədər istidir ki... Hər günü bayrama çevirən sevinc elə uşaqlığın özü imiş. Yeni il ərəfəsində elə bu bayramla bağlı arzularımı yada salıranı; şən mahnılar, bayramın qəlbimin dərinliklərinə sirayət edən və unudulmaz ab-havası. Qayğısız uşaqlıq illərimin həmdəmi də elə bu bayramlardır. Yeni ilin, şənliyin, səs-küyün sədasını daha çox artıran uşaq mahnıları hafizəmdə dərin iz buraxıb. O illərin unudulmaz mahnıları hər birimizə yaxşı tanışdır. Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbinin rus bölməsində təhsil almışam, həm də dövr daha çox onu tələb edirdi ki, mahnı və nağıllarımızın qəhrəmanı, əsas obrazı Maşa, ayı, heyvanların “dostu” həkim Aybolit, şam ağacı və s. ibarət olsun. Sonralar daha çox doğma dilimdə eşidib sevdiyim 2 mahnını daha yaxşı yadda saxlamışdım - “Cücələrim” və “Kuklam”. Sözlərini isə axıracan əzbərləyə bilməmişdim. “Nə fərqi var ki” - deyə

düşünürdüm. Əsas odur ki, melodiyarı xatırlayıram. Və yalnız illər keçdikdən sonra nə zamansa bir daha bu mahnılara dönəcəyimi təsəvvür belə etməzdim, təbii ki, qiyabi.

İllər ötür, böyüyür, meylimi daha çox caz musiqisinə salırdım. Bununla da uşaq mahnıları keçmişdə qalırdı. Hərdən efir vasitəsilə eşitdiyim mah-

nılar da mənə ilıq, həzin Bakı küləyi kimi uşaqlığımın nəğmələrini xatırladır. Amma nə zamanlarsa ağılıma da gəlməzdi ki, ocağına gəlin gəldiyim, zi-yalı, alicənab, kübarlığı ilə seçilən yazıçı-publisist Esmira Nəzərli nəvələrinə sözün əsl mənasında əvəzolunmaz nənə olacaq. Bir zamanlar dinlədiyiyi, sevdiyiyi, əzbərlədiyiyi, uşaqlığımıza işıq saçan melodi-

yaları nəvələrinə oxuyacaq. Elə dizi üstə oturdaraq, zümrümə edirdi. Mahnılar bir-birinin ardınca düzülərək, sonu bitməz bir səda axınına çevrilirdi:

“Oynaq topum, oynaq topum, əlvən rəngli qıvraq topum”

(“Oynaq topum”. Söz: M.Seyidzadə, musiqi: S.Hacıbəyov)

“Ay uzun saç, qaragöz, ağıllı kuklam mənim”

(“Kukla”. Söz: C.Məmmədov, musiqi: A.Rzayeva)

“Bir quzum var, rəngi ala, oxsayır lap marala”

(“Quzum”. Söz: Z.Cabbarzadə, musiqi: F.Əmirov)

“Qışda, şaxtada, buzda Günəş çimir hovuzda”

(“Cünəş olaram mən də”. Söz: X.Əlibəyli, musiqi: H.Nəcəfova)

“Kuklam, atım, dovşanım, pələng kimi məstanım”

(“Oyun oynucaqlarım”. Söz: Ə.Çingizoğlu, musiqi: Ə.Cavanşirov)

Siyahını xeyli uzatmaq da olar. Amma mən bir az əvvələ qayıdıb uşaq mahnılarımızın tarixçəsinə nəzər salmaq istərdim. Azərbaycan musiqi əsərlərinin ən geniş yayılmış qolunun unudulmaz uşaq mahnılarından ibarət olduğunu sonralar öyrəndim. Qısa ömrünə bir çox qeyri-adi işləri sığışdıran istedadlı bəstəkarımız Asəf Zeynallı “Uşaq süitasi” əsəri ilə ilk dəfə Azərbaycan musiqi tarixində uşaq musiqisi repertuarının əsasını qoyur. Bundan sonra bir çox Azərbaycan bəstəkarı yaradıcılığı boyu uşaq mövzusunda müraciət edib. Bu yolda əziyyəti olmuş Ağabacı Rzayeva, Qəmbər Hüseynli, Səid Rüstəmov, Fikrət Əmirov, Oqtay Zülfüqarov, Oqtay Rəcəbov və başqalarının əməyi danılmazdır. Dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin yetirməsi olan Əfsər Cavanşirovun 50 ildən artıq müddət ərzində rəhbərlik etdiyi “Bənövşə” Uşaq Xor kollektivin-

də bir neçə nəsillə formalaşmış. Azərbaycan dinləyicilərinin böyük məhəbbətini qazanmış “Bənövşə” Uşaq Xorunda müxtəlif illərdə Xalq artistləri Xuraman Qasımova, Flora Kərimova, Mələkxanım Əyyubova, Əməkdar artistlərdən Firuzə İbadova, Azərin, Zülfüyyə Xanbəyeva kimi neçə-neçə istedadlı vokalçı və xanəndə yetişib. Məhz buna görə də Əfsər müəllimi elə gəncliyindən “Uşaqların maestrosu” adlandırıldılar. Bir çox bəstəkarların da mahnıları var ki, ilk dəfə məhz “Bənövşə” Uşaq Xorunun ifasında səslənərək “yaşamaq” hüququ qazanıb.

Uşaqlığımın daha bir xatirəsi Qəmbər Hüseynlinin şair Tofiq Mütəllibovun sözlərinə bəstələmiş olduğu “Cücələrım” mahnısı ilə bağlıdır. Maraqlısı da odur ki, 100-dən çox dilə tərcümə olunan, “Dünyanın ən yaxşı uşaq mahnıları” albomuna daxil edilən mahnı, yazıldığı gündən düz on il sonra işıq üzünə görüb. Vaxtilə Azərbaycan kino xadimləri Fransada olarkən, dünya şöhrətli Çarli Çaplin qonaqların Azərbaycandan olduğunu biləndə, piano arxasına keçib, “Cücələrım” mahnısını ifa edib. Qonaqlara üzünü tutaraq, “Demək, siz bu melodiyanın vətənidənsiz?” - soruşur. “Məndən o bəxtəvər bəstəkarla salam yetirin” - deyir.

Bütün sadalananlar uşaq aləminə çıxır açmış bir insanın taleyindən süzülüb gələrək, uşaqların həyatına elə bir işıq saçır ki, hətta yaşından asılı olmayaraq bu mahnıları sətirbəsətir oxuyur, xatırlayırlar. Tanrının səxavətlə istedad bəxş etdiyi insan böyük ürəyə malikdir. Bir halda ki, sənin adın qitələr dolur, 60-70 il belə keçməsinə baxmayaraq, yazdığın mahnılar gələcək nəsillərin də üzündə təbəssüm yaradırsa, insan övladı üçün bundan böyük sevinc, xoşbəxtlik varmı?!

Uşaq mahnılarımız haqqında geniş və hərtərəfli yazmaq, onları araşdırmaq istəsək, bir dissertasiya, elmi iş alınar. Kiçik bir yazıda geniş təhlillər ortaya qoymaq niyyətim də yoxdur. Sadəcə, bir musiqişünas yox, həm də valideyn kimi məni narahat edən

məsələyə diqqət çəkmək istərdim. Bu gün ideyası, mənşəyi bilinməyən, qəddarlıq, zorakılıq aşılaraq müasir cizgi filmləri və onların musiqilərinin təsiri ilə böyüyən balalar bizim yaşımıza çatanda nələri xatırlayacaqlar görənlər?! Çağdaş sənətdə uşaqlar üçün dövrün tələblərinə uyğun olan gözəl, şən, humanizm aşılaraq əsərlərin, melodiya

masını ciddi problem deyilməyi?! Bu gün nəyə adını özünə yaraşdırmayan qərribə adamlar nəvələrinə mahnı oxuyan deyillər axı... Hər halda böyük əksəriyyəti. Elə isə həyəcan təbili çalmaq zamanıdır! Amma mən bayram ərəfəsində elə öz uşaqlığımı xatırlayacam, özü də balalarla birgə!